

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРІОРИТЕТИ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ, ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ІНСТРУМЕНТИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Кваша Т.К., зав. відділу Український інститут науково-технічної експертизи та інформації,
ntatyana@ukr.net

Паладченко О.Ф., зав. сектору
Український інститут науково-технічної експертизи та інформації,
epalada@ukr.net

Головним принципом державної інноваційної політики є орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України, забезпечення якого здійснюється, зокрема, шляхом концентрації ресурсів держави на пріоритетних напрямках інноваційної діяльності. [1]. Інноваційна діяльність за пріоритетними напрямками – це важлива складова Національної інноваційної системи, яка забезпечує її ефективність.

В Україні до 2021 р. визначено сім стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, які охоплюють основні сфери економічної діяльності. [2]. Результати моніторингу їх реалізації головними розпорядниками бюджетних коштів, проведеного УкрІНТЕІ, свідчать, що загальний обсяг фінансування стратегічних пріоритетів у 2017 р. збільшився на 33,2% порівняно з 2016 роком. і становив 259129,71 тис. грн. Реальний обсяг зазначеного фінансування, обчислений по відношенню до номінального ВВП, у 2017 р. становив 0,0087%, у 2016 р. – 0,0082%, тобто, у 2017 р. відбулося реальне збільшення фінансування стратегічних пріоритетів інноваційної діяльності. Фінансування здійснювалося із загального (0,5%) та спеціального (99,5%) фондів, у 2016р. – виключно за рахунок спеціального фонду державного бюджету.

У 2017 р. фінансування стратегічних пріоритетів, за даними головних розпорядників бюджетних коштів, здійснено лише трьома розпорядниками: МОН, Мінприроди та НААНУ, з яких, як і в 2016 р., обсяги фінансування двох розпорядників були найбільшими (сумарно – 95,0%) і розподілялися між НААНУ (57,3%) та МОН (37,7%). МОН – єдиний розпорядник, як і у попередні роки, здійснював фінансування за всіма стратегічними пріоритетами. Така незначна кількість розпорядників свідчить про ознаки недостатньої роботи у сфері інноваційної діяльності інших потенційних розпорядників бюджетних коштів.

У 2017 р., як і в 2016 р. та у попередні періоди, найбільший обсяг фінансування (58,4%) спрямовано на стратегічний пріоритет 4 (сфера АПК), найменший (1,9%) – на пріоритет 5 (сфера медицини). При цьому стратегічний пріоритет 3 (сфера нових речовин та матеріалів), займаючи другу позицію за обсягами фінансування, порівняно з 2016 р. має найвище зростання за обсягами фінансування (у 2,2 разу) та за часткою в загальних обсягах бюджетного фінансування (в 1,6 разу). Це свідчить про значне зростання потреби в інноваційних технологіях цього пріоритету.

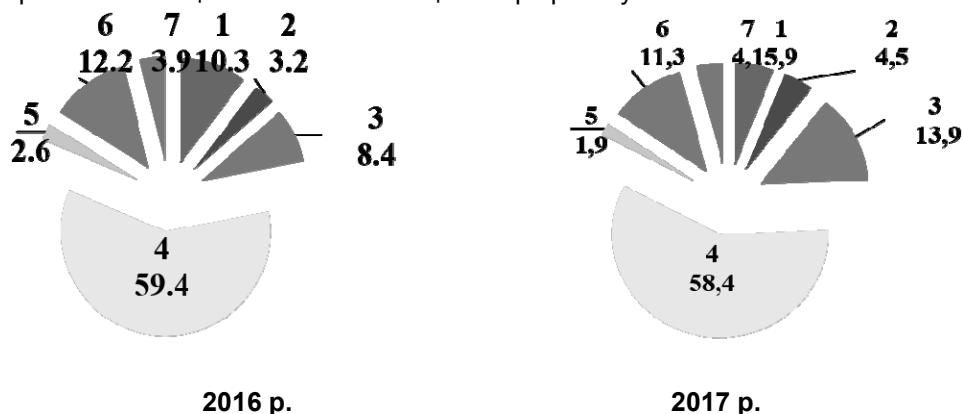

Рис. 1.1. Розподіл витрат на здійснення інноваційної діяльності за стратегічними пріоритетами* у 2016-2017 рр., %

* Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності (1-7):

1. Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії
2. Освоєння нових технологій високотехнологічного розвитку транспортної системи, ракетно-космічної галузі, авіа- і суднобудування, озброєння та військової техніки
3. Освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх оброблення і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій
4. Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу
5. Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики
6. Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища
7. Розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій, робототехніки

Переважну частку коштів (91,7%) виділено на виконання НДДКР інноваційного спрямування, і порівняно з 2016 р. відбулося збільшення обсягів фінансування на 29,6%. Ще 7,7% коштів витрачено на

інноваційну діяльність за видом "Маркетинг, реклама", за яким порівняно з 2016 р. спостерігалось суттєве збільшення (в 1,8 разу) обсягів витрат та (0,6%) – на "Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення".

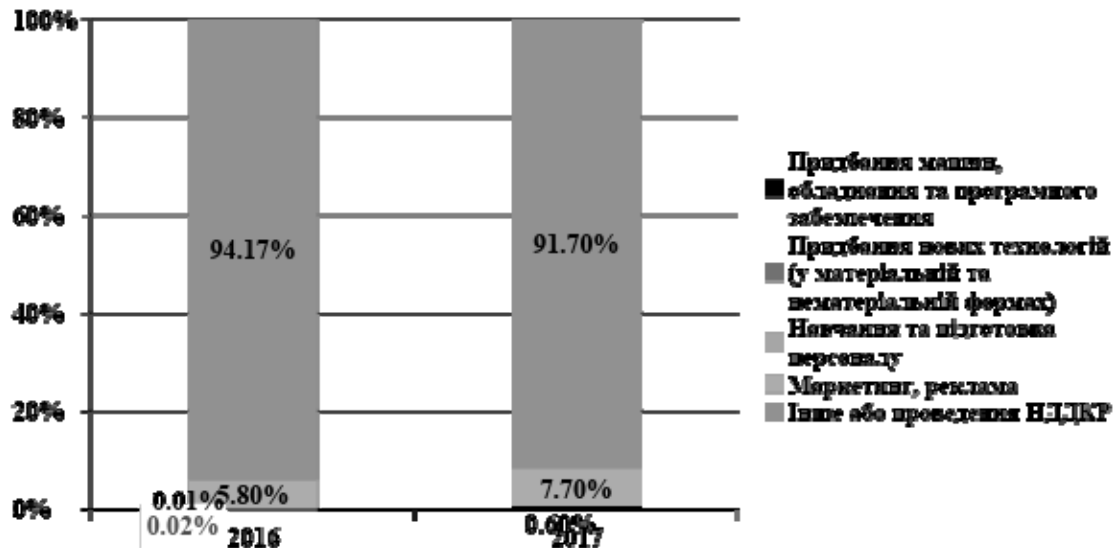

Рис. 1.2. Розподіл бюджетних коштів за видами інноваційної діяльності у 2016 та 2017 рр., %

Проведення НДДКР в Україні у 2017 р., як і в попередні роки, профінансовано всіма розпорядниками коштів, що надали дані, з яких найбільші обсяги фінансування (94,5%) зазначеного виду припадають на НААН (54,1% від загального обсягу фінансування цього виду за стратегічними пріоритетами) та МОН (40,4%). Водночас, частка фінансування МОН у загальному обсязі фінансування інноваційної діяльності цього виду збільшилася на 3,9 в.п. порівняно з 2016 р., водночас за двома іншими розпорядниками вона зменшилася: Мінприроди – на 1,4 в. п., НААНУ – на 1,3 в. п.

При цьому, в 2017 р., як і в 2016 р., не було бюджетного фінансування інноваційних проектів, програм, тобто, цей важливий вид інноваційної діяльності як інструмент реалізації державної інноваційної політики, не використовувався.

Результати моніторингу щодо реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності використовуються МОН при підготовці відповідних щорічних матеріалів щодо стану інноваційної діяльності для подання:

- Кабінету Міністрів України для прийняття відповідних рішень.
- Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти для підготовки проектів рекомендацій відповідних парламентських слухань.

Висновки. У 2017 р. порівняно з 2016 р. відбулася помітна активізація інноваційної діяльності за пріоритетними напрямами розпорядниками бюджетних коштів. Разом з тим, як і в 2016 р., не було фінансування за пріоритетними напрямами державних цільових програм, державного замовлення та окремих інноваційних проектів, що свідчить про невикористаний потужний державний інструмент для подальшої активізації інноваційної діяльності.

Пропозиції. Для вирішення цієї проблеми потрібно щорічно враховувати пріоритетні напрями інноваційної діяльності при формуванні і реалізації замовлень на виконання науково-технічних розробок, проектних та конструкторських робіт за рахунок коштів державного бюджету, розробленні державних цільових програм на відповідний рік з метою приведення їх у відповідність із напрямами, як це передбачено Законом України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні".

Реалізація державної політики з використанням зазначеного інструменту дасть можливість створити більш сприятливе та ефективне середовище для реалізації інноваційної політики, забезпечити цільове спрямування бюджетних коштів та активізувати інноваційну діяльність, крім сфери АПК, за іншими пріоритетними напрямами.

Список використаних джерел:

- 1 Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV / Верховна Рада України. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
- 2 Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI / Верховна Рада України. Законодавство України. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>